

Mark og benytte mig af Terrainforholdene der, saaledes som jeg havde lært, fremfor at komme ind i en Skandse paa Dybbøl Banke; thi der vidste man ikke, om man skulde skydes eller begraves levende; man vidste kun, man skulde dø, naar man blev puttet ind i de Huller. Jeg foretrak nu en aaben Mark, men der var jo dem, som ikke gjorde det. (Indsigelse af Hage). Det ærede Medlem hører maaste til dem, som hellere ville forsvare sig i en Skandse. (Hage: Jeg bryder mig ikke det Fjerneste om Deres Mening!). Det kan nok være. Det ærede Medlem veed ligesaa godt som jeg, at der gaves baade Menige og Officerer, som søgte at hytte sig saa godt, de kunde. Den høitærede Krigsminister udtalte ogsaa forleden Dag, at han godt vidste, at der var en Del Misfornøielse mellem de høiere Officerer i Krigen 1864, og at de sagde, at de ikke vilde slaas for en Lap Papir; men han troede ikke, at det havde nogen Indflydelse paa Landen i Hæren, at disse Officerer sagde dette. Men jeg vil sige til den høitærede Krigsminister, at det havde megen Indflydelse i Krigen 1864, at disse Officerer sagde til Soldaterne: Vi ville ikke slaas for en Lap Papir (Krigsministeren: Det sagde de ikke til Soldaterne!). Jo, de sagde meget Mere end det, men jeg skal ikke fremdrage det her, det har ikke været min Mening at sige noget Ondt om det ærede Medlem fra Fredensborg, men det, jeg sagde, var om visse Officerer. Den høitærede Minister har sagt, at der var adskillige høiere Officerer, som vare misfornøiede med Krigen 1864, og at de skulde slaas for en Lap Papir; det har den høitærede Minister sagt, det staar i Rigsdagstidenden, og det er fuldkommen rigtig, de sagde meget Mere, de sagde til Soldaterne det, som stod skrevet paa Kjøbenhavns Gadehjørner i 1864. Og jeg vil sige, det var med Sorg, jeg reiste fra Fredericia til Dybbøl, og jeg sagde til mig selv, hvad er det dog for en Krigsførelse, den ene Officer siger det, og den anden det. Da vi saa laa paa Dybbøl, blev der sagt: Skyd ikke, for det irriterer Sjælden; det gjorde et slet Indtryk paa de Menige, og den almindelige Mening var, at det var en mindre hæderlig Krig, vi førte. Skal en saadan Land som den i 1864 komme ind i Hæren under en kommende Krig, saa siger jeg: Gud fri os for at komme i Krig. Jeg vilde meget beklage, om Noget skulde ske som i 1864. Man kan nok sige, at naar Soldaten først kommer ind, saa er han tvungen til at gjøre sin Pligt; men jeg tror at maatte sande det

gamle Ord: Den Hund, man skal slæbe til Jagten, kommer man ikke langt med. Hvis vi skulde komme i Krig og komme til at staa i provisoriske Værker, vil der ikke komme noget Gud ud af en saadan Krig, det vil gaa ud over Fædrelandet.

Johansen: Jeg kender ikke noget til det Skuespil, som skal være opført ved Festen i Maribo til Fordel for Forsvaret, og som skal være saa forargeligt, og jeg kan derfor ikke udtale mig derom; men jeg tror, at der er gjort altfor stort Nummer ud deraf, thi i alle de Klubber, Høiremøder og Forsvarsmøder, jeg har været med til, er der ikke faldet saadanne Udtalelser om Revanche, som her er paastaet; men det er naturligvis generende for de Herrer, at disse Foreninger have saa stor en Tilslutning, som de have, og derfor er man vred paa dem, og naar man er vred, saa siger man sommetider Mere, end man egentlig vel kan sige, og det er Tilfældet her. Det ærede Medlem for Sorø Amts Iste Valgtreds (Lauridsen) udtalte for nogle Dage siden Følgende: „Jeg tror endog, at vi selv kunne sige, at det havde været heldigt for os, om vi i 1864 slet ikke havde forsøgt noget Forsvar.“ Jeg antager ikke, det har været det ærede Medlems Mening, at vore Soldater, saa snart Sjælden kom paa Slesvigs Grund, skulde trække sig tilbage, saa kunde man ligesaa godt sige, at naar den kom til Sjælland og til Jyn, skulde den gjøre ligesaa. Det antager jeg ikke, har været det ærede Medlems Mening. Det har vel været dette, at vi kunde have undgaaet denne Krig; men det kunde vi ikke. Baade den danske Regjering og ogsaa England, som interesserede sig meget for os i det Mar, gjorde sig den største Umage for, at Krigen ikke skulde udbryde; men det vilde ikke lykkes: Krigen kom. Som Paastud tog man Novemberforsætningen. Vor Regjering lovede England, at den vilde forsøge at faae den tilbagekaldt i Løbet af saa Dage; men Regjeringen maatte ikke faae Tid dertil: man vilde have Krig. Det var ikke vor Regjeringsskyld, at vi fik Krigen; det var ikke Danmarks Skyld. Vi kunde altsaa ikke lade være at forsvare os. Men hvad der gjorde, at det gif os saa ilde, som det gif, det var ikke det, at vi forsvarede os; men det var en Følge af mange sammenstødende Omstændigheder, og da navnlig af to. Den ene af disse var den, at vort Forsvar var i en meget daarlig Forsætning, og den anden var, at vor daværende Regjering eller vort Diplomati ikke forsøgte at bedømme den politiske Situation rigtig i de Mar, der gif forud for